

ČAJ

Pro chvíle pohody

PROSINEC 2018

Časopis Autorů Jičínska

dobře

chtěla psát o barvách lučního kvítí
ale tak život nevypadá
chtěla psát o jasnozřivosti měsíce
ale tak každodennost nevypadá
chtěla psát o motýlech v létě
ale tak lidský bytí nevypadá
chtěla psát o třpytivých studánkách
ale tak skutečnost nevypadá

(úryvek)

Michaela PRACHAŘOVÁ

147

Vážení čtenáři,

prosincové číslo uzavírá jubilejní rok 2018.

Hostem ČAJe je mladá talentovaná

básnířka **Michaela Prachařová**.

Její verše, se kterými se představuje, věští nadějnou poetickou duši.

Rozhovor ČAJi poskytla

martinská básnířka **Bibiana Paniaková – Melišová**,

takže je náš časopis opět přeshraniční.

Tentokrát jsem se v otázkách zaměřil nejen

na výročí vzniku Československa,

ale především na blížící se svátky vánoční. Nakonec Bibiana ráda
peče dorty a přiznala, že: „**Na Ježíška verím stále!**“

Tvorbu jičínských autorů zastupuje moje pojednání

„**Tři literární osudy stoleté republiky (1918 – 2018).**“

Ilna Pluhařová představuje

svoji vítěznou povídku „**Duchové skal**“

z 2.ročníku turnovských „Střípků z Ráje.“

A na úplný závěr přidávám „**Ohlédnutí za 17.ročníkem ČAJe.**“

Příjemné Vánoce

a úspěšné vykročení do nového roku 2019 přeje

Václav

P.S. Doufám, že pod stromečkem najdete teplé oblečení. V lednu se
totiž vypravíme na sever. V hledáčku mám severskou literaturu!

HOST ČAJe:

Michaela PRACHAŘOVÁ

Tak to jsem tedy já aneb krátké představení autora

Mé jméno je Michaela Prachařová, narodila jsem se dne 6. 8. roku 1993 a pocházím z Vysokého Mýta kde momentálně i žiji. Vystudovala jsem Střední školu podnikání ve VM a následně Univerzitu Pardubice, obor filosofie. Pracuji jako lektorka cizích jazyků v místní jazykové agentuře, kde učím angličtinu, francouzštinu a latinu. Psáním poezie a povídek (v poslední době hlavně poezie) se zabývám zhruba od svých třinácti let. Ve

volném čase tedy hlavně píšu a čtu. Mezi mé oblíbené autory patří Charles Bukowski, Jack Kerouac, Allen Ginsberg, Charles Baudelaire, Paul Verlaine, Arthur Rimbaud, Francois Villon a Edgar Allan Poe.

V současnosti publikuji své básně na amatérských webech basne.cz, libres.cz a liter.cz, kde se mi celkem daří. Mým snem je však vydat svou vlastní sbírku básní knižně, dál psát, účastnit se autorských čtení a vůbec všeho, co se týká psaní a literatury. Píšu také básně v angličtině, není jich tolik jako těch v češtině, nicméně v této době všechny původní česky psané do AJ překládám.

POEZIE MICHAELY PRACHAŘOVÉ

zasranejch mezků žal

světla se odrážej
ve tmě jeho tmavejch očí
má na kahánku
a na růžích ustláno
než přijde den
a jatka mučedníků

tak to chodí

perseidy nahodile padaj
odrážej světlo
našich tmavejch životů
smooth jazz
pam pam
pam pam

měsíc se houpe
lázně z vína
většina světa se v nich
(aspoň občas)
koupe

šelest v oceánu

hra

tóny se linou
do mejch uší
opijím se hudbou

noty jsou
jako ostrý střepy
poskládaný do mozaiky
všech barev života
zatraceně plesnivýho

a upocenýho života
zvlášť v těchto vedrech

víno je jako krev
síla ničemná
když valkýry tančí
ale udává zároveň
další tón
při čekání na Godota

několik tónů je falešnejch
jde-li to, těm vyhni se
i stádu ovcí poslušnejch

sejmi tu tíhu z bolavejch zad
a otevři další flašku
vidíš co to je
co na bedrech máš

seš to pořád ty?

hlubina

sedím v luxusní hospodě
na tácu mořský plody
oči jak z alabastru
zíraj na mě
je v nich plno vody

dost drahý šampaňský
teče proudem do krků
balamutí ostrý hrany
jemných hlasivek slaviců
a plno vína černýho
ještě zbylo tu

u baru sedí starší dáma
tváří se zazobaně
už zapomněla na můry
z dalšího ospalého rána
ale spodní ret
se jí pořád trochu chvěje

slušně se tváří
všichni ti hodnostáři
jakoby se jim
snad mohlo vyhnout stáří

jakoby snad nikdy
neměli zapařený zadky
jakoby neznali
hořký slzy svojí matky

pokud máte problém
umlčí vás prachy
či nabitá bouchačka

kde jsou ty časy
kapesného od strejčka

odlehlý ráno

otevírám oči
a v hlavě
mi podivně hučí

z CD přehrávače
potichu hraje Black Sabbath
od Black Sabbath
a pokoj se
se mnou houpe

nemám šajn
co se dělo
minulou noc

možná jen trochu
matně
nejsem Charlie Sheen

snad neměla jsem
příliš mnoho diváků
ale co už

ráno je mi odlehlý
jako krajina
suchých stepí

je mi hnusně
a zároveň tak dobře

taky to znáš
ty taje odlehlých rán?

né, tohle po mně nechtějte
já prostě nebudu slušně psát
o tlustých prdkách v korvetě

píšu z hlubiny děsů
z hlubiny skutečnosti
možná byste ji mohli znát

kde-
slunce se opíjí
déšť nevystřízliví
a skutečnost se neschovává
za slušný jemný slova
a nemáš-li páru
přečti si to, děvče, znova

devils (in your eyes)

heat as hell
is going through my veins
turning into sweat

hotter
than burning cigarette

bodies are burning
in the fields
as in War Pigs song

bones and brains
are mashed
ding dong
ding dong

you can't take off
your burning skin
they can't extend

their bent spines
but they may fry themselves
in fucking helly shines

with their hearts
with their hearts

na lavičce plačící muž

někdy pracuju v jedný vesnici
a obyčejně jezdím domů vlakem
je to kousek
takže coby skokem

je tam malá zastřešená zastávka
tmavě modrá obrostlá houštím
ale její lak už je dost seškrábanej
a místy je vidět rez
a na trapných nápisech bez duše
linoucích se po stěnách
nedostatek sebeúcty

obvykle tam čekám na vlak sama
v klidu a míru
uprostřed nelitostný pustiny

dnes tam ale seděl omšelej muž
v potrhanejch hadrech, středního věku
vypadal strhaně
vedle sebe špinavou igelitku
neškodil by oběma pobyt ve vaně

z očí mu čišela duše

marnivá
prožraná
hnijící
zkažená
čistá duše

slzy jako plynoucí řeka
se mu koulely po tvářích
teď nikoli žena
ale teď muž
byl v nesnázích

jeho slzy se mnou hnuly
bodly mě u srdce
u mého srdce z žuly

z pláče ho pálily oči a popotahoval
jak asi jeho příběh skončí?

vytáhnu z báglu bílej papírovej kapesník
a podávám ho tomu ztrápenýmu tvorů
něco nesrozumitelně mumlá
ale pak se zlehka usměje
a to bílý cosi přijme

každej se občas topí ve sračkách
někdy až po koule
někdy až po uši

nevěřicný rána
toulavý večery

0:57

čerstvá neděle
asi 0:48
konečně odešla
moje smutná múza
vlahých rozbřesků

za stížností o kapajícím odřesku
a já přestávám chápat
těch uběhlých 9 let
zbytečných
jako rosa na poušti

po portském se jí jako vždy
rozvázal jazyk
plný stížností
a nejasný něhy k němu

a její hloupá krása se rozplynula
v šedi padesátiletého zadluženého vola
když víno spolkla

slyším to minimálně
každý 2 týdny
každou druhou sobotu v měsíci
ale je jediná
komu to ještě toleruju

vždycky mě utěší
Brahms, Stravinskij
Beethoven a Bukowski
než zavřu alkoholem
tu noc odulá víčka

v 0:52 sem přidávám tuhle báseň
a zapomínám na všechny trable
zatímco moje prsty vytukávají symfonii
starých mládí jako obušek na prdeli

jako rejha v jejím mladém srdci
i já zas na chvíli usnu
a celý to začne
až se zas probudím

zduřelí politici
hrozící světová válka
vajgly ve sklenici

po míru naivní sháňka

k životu chceš a potřebuješ boj
v jakýkoli podobě
bez něj jako bys nežil
zavři oči
a znova se vzbud'

svět čeká

pominul den

pominul den
lehkej vánek hladí tvář za letního večera
chlad opírá se do starcových vrásek
smíchu i bolesti

vítr plete těch pár bílejších vlasů
co mu ještě zbyly
ubíhají vteřiny

stejně jak zamlada i dnes
má při sobě knihu, v ní pár poznámek
za uchem tužku a vedle sebe
svou irskou přítelkyni

ale mění se den
v další noc
a ta zas v další den

zas budem o den starší
tak neřeš starče, minulost
a napiš další kapitolu
ještě jich něco málo stihneš

pominul den

sedí zas na lavičce a vítr
mu čechrá všechny chlupy
suchý rty co při mlčení mluví

suchý ruce oněmělý
dotyk živejch snů
srdce živější než kvetoucí chrpy
mladická jiskra ve starém oku
zvedl se a šel se vyčůrat
chvíli to potrvá

pominul den

zdánlivě velká ryba v malém moři

slunce mi zapadá
když 5:15 ráno ulehám
a zavírám unavený oči

ve dni plným shonu
mám hořící půlnoc
je vedro, vedro, vedro

velká ryba
sedí na kameni
a malý rybky
se plácají
jak ona píská
za pár směsných benefitů
a mzdu z níž se nestřílí

jen aby malý rybky
zbavený iluzí a duší
držely huby

vstávám v půl čtvrtý odpoledne
dopíjím sen
ve vši kocovinovosti
a беру do ruky knížku

nic mi nechybí
jsem malá rybka
ve svém skromném rybníčku
beze vši pochybnosti

povzdech

je neotřesitelná má silná víra
když z (ne)bezpečný vzdálenosti
křivku smrti protíná

je neotřesitelná i po větším množství vína
když úzkost vůči světu hrdlo mi svírá

je odolná moje destruktivní síla
když škrtám slova
vprostřed svého díla

je nebojácná ta kořeněná pravda
co jak můry světlo lidi láká

skrejšvá se ta kořeněná mrcha
vlhká na těch správných místech
někdy jak Sahara suchá

je nebezpečná – o to víc ji chceme
kvůli ní pijeme, křičíme a lžeme

je neotřesitelná tvá nadlidská víra
s vůní vzdechů

křehká jak vinná réva

the moon

údy mi tuhnou mrazem
a zároveň tají dotykem slunce
dokud není tma

ale i ve světle lamp
může být teplo
ač číhá tam smrt

a láká mě obzor
a teď už i Měsíc

nevím už, kolik je to číslic
a otevírám další lahvinku červeného
špunt nejde vyndat
naprcali ho tam vši silou

prošťouchnu ho
napiju se korku
svět je pořád ještě krásnej

i když Měsíc
je už léta zalitej
k r v í

dokonalost

a zas
bude mela
přecpanej dav
silueta dokonalá
město ve smogu
a kouři
a krtci pod zemí
se jako děti
bouří
město
ve smogu
a kouři

ve vajglech
a vyzvracených touhách
nedokonalá
dokonalost sama

a kousek přírody
proto
máme ještě duši
nedokonalá
dokonalost sama
bar
pro dnešek zavírá
ale další zas otvírá
nedokonalá
dokonalost sama
a všechno je
(není)
jak má bejt

dobře

chtěla psát o barvách lučního kvítí
ale tak život nevypadá
chtěla psát o jasnozřivosti měsíce
ale tak každodennost nevypadá
chtěla psát o motýlech v létě
ale tak lidský bytí nevypadá
chtěla psát o třpytivých studánkách
ale tak skutečnost nevypadá

a tak píše o kalných vodách
probdělých nocích
smradlavých barech
pitomých ránech s tříbarevnou opicí
o pracovních úrazech
o mrtvých i živých běžných dnech
a je jí z toho dobře

„Na Ježíška verím stále!“

ROZHOVOR : BIBIANA MELIŠOVÁ – PANIAKOVÁ

Bibianu (tehdy ještě Melišovou) jsme poprvé poznali při našem prvním setkání autorů z Jičína, když jsme v září 2003 přijeli do Martina. Pamatuji se, že nás provázela při prohlídce muzea Andreje Kmeťa. Takže letos to bylo již 15 let. Byla i na Jičínském poetickém jaru a patří mezi pravidelné účastnice martinských jesení. Pracuje v Turčianskej knižnici v Martině a píše básně.

Náš rozhovor se odehrává v čase blížících se Vánoc, a tak jsem volil i některé otázky.

- Bibiano, jak vzpomínáš na svoje dětské Vánoce? A jak dlouho jsi věřila na „Ježíška“? Psala sis Ježíškovi o dárky? A dělila jsi dárky na tzv. měkké a tvrdé?

Na Ježíška verím stále, a stále verím, že darčeky od něho dostáváme. Nepretržite počas celého roka a tak ako si zaslúžime. A niekedy dostávame aj keď si nezaslúžime.

Na to, že Ježíško je ten, ktorý dáva darčeky pod stromček som verila veľmi dlho. A bolo mi ľúto, keď to v škole prasklo (že ich kupujú rodičia). Pod nátlakom spolužiakov som pred Vianocami aktívne hľadala darčeky po skrinách. Našla som. Tešila som sa, Ale len veľmi krátko, zrazu mi chýbalo to očakávanie a prekvapenie. Po tomto zážitku, keď ma mama náhodou poslala po niečo do skrine som sa vždy radšej opýtala, či tam nie je niečo, čo by som nemala vidieť.

Naša mama si s balením ťažkú hlavu nerobila, do jedného papiera zabalila aj tri kusy, ale ten starý modrobieľy papier z textilu, napovedal veľa už pred rozbaľovaním.

Ježiškovi som však nikdy nepísala, ja som svoje želania podávala ústnou formou a niekedy aj dostatočne nahlas, to keby náhodou prepočul. :D

- Jaký dárek z dětství ti utkvěl nejvíce v paměti? A patří mezi tvé oblíbené dárky knihy? Třeba když dnes sama obdarovááš své blízké?

Raz som si asi dva dni pred Vianocami zmyslela, že by som veľmi chcela bábiku – černošku. Bol to taký spontánny nápad. S týmto som sa opretá o zárubňu kuchynských dverí zverila mame, ako aj s obavou, že už je asi na takéto pranie neskoro, že toto už Ježiško asi nevyrieši. (to som ešte na darčeky od Ježiška verila). O to viac som bola v šoku, keď som si ju pod stromčekom naozaj rozbalila.

No a knihy, tie som dostávala vždy. Ja som v detstve čítala neustále a mnohé knihy aj viackrát. Stále ich rada dostávam a rada aj darujem. Moje dieťa dostáva knihy každé Vianoce a narodeniny a popri tom si ich kupujeme aj počas roka len tak pre radosť.

- Co vánoční zvyky? Odlévání olova, rozkrajování jablíčka? A co koledy?

U nás doma na štedrý deň muselo byť na stole všetko, aby nám nič počas roka nechýbalo. Chlieb, soľ, cesnak, ovocie, koláče, oblátky, med a samozrejme večera. Pod obrusom peniaze – drobné aj papierové a šupiny z kapra sme si vždy odložili do peňaženky. Ťažko povedať, či to pomáhalo, no radšej sme neriskovali. :D

Mali sme vlastné rodinné rituály, ktoré sa snažím robiť dodnes. Napr. zájsť na cintorín a zapáliť sviečku starým rodičom.

A koledy, tie zbožňujem. Ja by som ich púšťala a vyspevovala už od začiatku novembra. Ale môj manžel je zásadne proti. Vraj počas Adventu a Vianoc stačí.

- Vím, že jsi výborná cukrářka, tvoje výtvořy často vídám na facebooku (a měl jsem možnost i ochutnat), takže předpokládám, že pečeš vánoční cukroví. Mimochodem nemrzí tě někdy, že jsi se nestala cukrářkou?

Pečenie je fyzicky a časovo dosť náročná činnosť. Takže neviem, či by som sa chcela tým živiť. Ale pri vianočnom pečení sa naozaj vybláznim.

- Kolik druhů cukroví pečeš? Já sám se na pečení podílím a již řadu let to patří k mým vánočním tradicím. Pečeš tradiční cukroví nebo máš nějaké recepty po babičce? A co vanilkové rohlíčky?

Ja pečiem pre štyri domácnosti, pre svoju rodinu, pre mojich rodičov,

svokru a pre kamarátku Marcelu a, ktorá žije v Taliansku, ale Vianoce a Nový rok aj s partnerom trávi u svojej maminy. Takže nejde ani tak o druhý, ako o množstvo. Ale tých dvanásť-štrnásť druhov urobím a mnohé koláčky aj z dvoch dávok.

Takové dorty (ale i mnoho ďalších) umí Bibiana!

- Ohledně cukroví taky u vás platí dvě období „nežer to“ a „proč to nejíte?“

U nás ani nie. Ochutnávka musí byť, veď čo ak by to nesplňalo chuťové požiadavky. Ale keďže vypekám veľa, tak mi nevaďí, že sa sem tam niečo zje. A my rozhodne nie sme rodina, ktorá by ešte vo februári mala vianočné koláče. Tak do Troch kráľov, je všetko fuč. :D

- A večere? Tradiční bramborový salát a ryba? Nebo máš nějakou rodinnou tradici? Já sám již řadu let bramborový salát připravuji, manželka jej jen ochucuje. Přiznám se, že se na tu práci kolem salátu celý rok těším.

My sme si to s maminou rozdelili. Ja pečiem drobné koláče a zákusky, ona dostane hotové aj ozdobené v škatuliach. A zase ona nám urobí šalát a

kysnuté makové a orechové záviný. A tie najlepšie chutia s kávou alebo čajom ráno na Božie narodenie, keď sa nikam neponáhľame a v pyžame si užívame sviatočné ráno. Som rada, že manžel, ktorý je z Kysúc sa prispôbil našej kuchyni a chutí mu.

Napríklad kapustnicu robíme úplne inak. Vlastne my ju robíme inak ako ktokoľvek iný. Kyslá kapusta (zeli), musí byť doma natlačená v súdku. Tá kupovaná sa takmer nedá jesť. Základom je šťava – kapustnica – z domácej kyslej kapusty. Samotnej kapusty dávame len trošku, aby sem tam plávala v tanieri. Potom huby, klobáska, cesnak a koreniny. Ja ju musím mať takú kyslú, až uši vykrúca. Žiadna zápraška, ani smotana. Na tanier potom prídu mesiačky zemiakov – uvarené osobitne a zalejú sa kapustnicou. A takto to v mojom okolí nerobí nikto. :D

- K svátkům patří pohádky. Jaká televizní pohádka tebe nejvíc oslovuje třeba i po letech? A máš čas sledovat ty nové pohádky? Jak se ti líbí?

Bez rozprávok by neboli sviatky. Je pravda, že chceme stihnúť všetko, návštevy, prechádzky v prírode, ale aj pohodu doma pri káve, vínu, koláčikoch a rozprávkách. Klasiky sú nesmrteľné a u nás vždy pozrieme Mrázika, Byl jednou jeden král, Tři oříšky pro Popelku, S tebou mne baví svět a Pyšnú princeznú. A pre mňa osobne musí byť slovenský televízny film Vianočné oblátky. Ten zbožňujem. U vás asi neznámy, ale veľmi odporúčam. Dá sa nájsť aj na youtube.

- Mají u vás Vánoce i takový ten církevní nádech nebo jsou spíše ty tradičně „rodinné“?

Sú kresťanské. Do kostola sme chodili s manželom, kým sme nemali Maxíka, potom to bolo náročnejšie, tak sme prestali. Priznám sa, že mi to trochu chýba. My s manželom sme prešli na evanjelickú vieru. Teda, ako evanjelici nemáme polnočnú omšu. Ale pred večerou sa pomodlíme Otčenáš a poďakujeme Bohu za všetky dary, ktoré sa nám od neho dostávajú. Pre mňa ani koledy nie sú len zvuková kulisa k upratovaniu a pečeniu. Majú silnú energiu a kto chce a spieva si ich musí to cítiť.

- Ted' trochu odbočím od Vánoc. Pracuješ v knihovně, co se u vás nejvíce půjčuje? Detektivky? Kuchařky?

Záleží z ktorého oddelenia. Detektívky, ženské romány.. tie idú asi najviac z beletrie. Z náučnej literatúry hlavne pedagogika, psychológia a medicína. Ale je to naozaj pestré – sto ľudí, sto chutí.

- A kdo je na Slovensku z českých autorů nejžádanější?

Ten velký boom české literatury trochu opadol. Ešte před pár rokmi boli dlhé „čakačky“ na Viewegha, Halinu Pawlowskú, veľa sa čítala Frýbová aj Monyová. Stále sa čítajú, len sa oveľa viac vydáva slovenská literatúra komerčnejšieho charakteru, ktorá tu dlhé roky absentovala a teraz si u našich čitateľov našla svoje miesto. V náučnej literatúre je to už niečo iné. Máme množstvo pôvodnej českej odbornej literatúry, ale aj odborných českých prekladov zahraničnej literatúry. Tieto knihy sú veľmi žiadané, hlavne v už spomínaných oblastiach pedagogiky a psychológie.

- Ke kterým knihám se ty jako čtenářka, ráda vracíš?

V Čechách je teraz veľmi propagovaná kniha Pane Bůh tady Anna – v slovenčine Bože, tu Anna! Ja som sa k nej dostala už na strednej škole (a to mi tiahne pomaly, ale isto na štyridsať) a je to kniha, ku ktorej sa rada vraciam. A keď mám melancholickú náladu, tak sú to Shakespearove sonety. A asi nikdy ma neomrzí Pán prsteňov.

- Letošní rok byl jubilejní, uplynulo 100 let od vzniku Československa. Martin patří mezi důležitá místa právě svojí deklarací. Jak ty vnímáš ono soužití Čechů a Slováků ve společném státě? Rozdělili jsme se na počátku roku 1993, tedy před čtvrt stoletím. Jak se s odstupem díváš na ono dělení?

Ak sa rozpamätávam správne, tak keď sme sa rozdelili bola som v poslednom – ôsmom - ročníku základnej školy. To už človek trochu registruje svet okolo seba, aj politiku. Ale samozrejme v tom veku máme iné životné priority, a tak sa mi ťažko hodnotí doba pred rozdelením. Nemala som dôvod vnímať našu spoločnú krajinu negatívne. Češtinu sme sa učili prirodzene a dodnes mi to príde ako druhý materinský jazyk. Niekedy si ani neuvedomím, že čítam v češtine.

Vlastne sa až tak veľa vecí sa nezmenilo, pozeráme českú televíziu, máme prehľad v českej hudbe, literatúre. Máme radi české filmy a divadlo. U nás v knižnici máme okrem kníh české denníky a časopisy – Mladá fronta dnes, Reflex, Tina, Vlasta a rôzne iné.

A hlavne máme v Česku skvelých priateľov a to je nadovšetko.

- Pro mně osobně je velmi důležité, že se setkáváme na poetických jeseňích. Naše přátelství není jen fráze. Co tobě přinášejí Martinské poetické jeseně?

Před pár dňami sme boli na knižnom veľtrhu Bibliotéka, aj s kolegynami z iných knižníc. A došlo aj na organizáciu Martinskej poetickej jesene a na

fakt, že už trvá relatívne dlho, veď tento rok bol už 15. ročník. Tak sa ma jedna kolegyňa opýtala, ako sa nám to podarilo. Myslím, že toto podujatie sa ujalo, lebo bolo robené z čistého nadšenia. A to naše stretnutie predtým muselo byť jednoducho osudové. Na začiatku to bolo len také obyčajné stretnutie literárnych klubov, na ktorom ste sa ako traja delegáti z Jičína zúčastnili. Až vy ste to v Jičíne poňali veľkolepo a urobili z toho podujatie na tri dni – Jičínske poetické jaro. A tak sa nám to páčilo, že sme veľmi chceli organizovať niečo podobné. A vďaka stretnutiu v Jičíne a priateľstvám, ktoré tam vznikli a trvajú až doteraz, sa nám to podarilo.

- Ale na záver se vrátím zase k Vánocům: O Vánocih se prý plní i ty nejsmělejší sny. Co by sis přála v příštím roce 2019?

Ja mám také veľmi neskromné želania. Aby sme boli všetci zdraví, nič nás nebolelo ani na tele ani na duši, aby sme mali vždy dôvod tešiť sa domov a aby sme mali priateľov, ktorých vždy s radosťou vyobjímame.

Přeji Tobě a Tvým blízkým pohodové a šťastné prožití vánočních svátků, hodně zdraví a spokojenosti v novém roce 2019 a doufám, že se „na jeseň“ sejdem zase u vás v Martině! Moc se těším!

Václav

Bibiana Melišová - Paniaková

Na chvíľu sa nám oči stretli.
Urobil si zo mňa sochu z krištáľu.
Po tých rokoch tváril si sa ako cudzí
tak ti len správu pošlem do éteru...
Ahoj Láska.
Nech dáme šancu aspoň pozdravu.

TŘI LITERÁRNÍ OSUDY STOLETÉ REPUBLIKY (1918 - 2018)

Pomalů se končí rok 2018. Rok, v němž jsme si připomněli 100 let od založení Československého státu. I v ČAJi jsem významnému století věnoval některá čísla, rozhovory, příspěvky. V závěru roku jsem si uvědomil, že jsem vlastně nijak plánovaně navštívil během roku tři místa mající vliv na českou literaturu, neboť jimi prošla trojice prozaiků, podle mého názoru nejvýznamnějších osobností české literatury v právě uplynulém století. Možná se mnou někdo nebude souhlasit, přiřadí do této trojice jiné jméno, ale já si myslím, že právě ona trojice ideálně charakterizuje. Zároveň jsem se přesvědčil, že ona místa, kudy kráčela historie i tyto osobnosti mají stále svoje zvláštní kouzlo – genius loci.

Začneme pěkně popořádku. V Lipnici nad Sázavou. Tady prožil poslední léta života autor světoznámé knihy „Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války“ Jaroslav Hašek. Symbolizuje dobu konce 1. světové války a počátek nového státu, vznikajícího právě na troskách Rakouska – Uherska, soustátí, které Švejk svým humorem boří.

Nízký domek v podhradí nás na první pohled ničím nezaujme. Kousek odtud najdeme sice bustu Jaroslava Haška a před domkem můžete posedět společně s Haškem i Švejkem. Neodolal jsem a

**Hrob Jaroslava Haška
v Lipnici nad Sázavou.**

manželka mě vyfotila. A pak jsme vstoupili do muzea. Když jsem sestupoval do dolní místnosti, paní průvodkyně nás upozornila, že tady opravdu Jaroslav Hašek zemřel, pocítil jsem zvláštní chvění. Právě v této

místnosti. Byla zima, krátce po Novém roce 1923. Hašek umírá, ještě mu nebylo ani čtyřicet (Jaroslav Hašek *30.dubna 1883 v Praze – 3.ledna 1923 v Lipnici nad Sázavou). Jak mu asi bylo, když opouštěl tento svět? Co by napsal o té další válce? Přežil by ji? Dokázal by se vysmát nacistické mašinérii stejně jako Rakousku – Uhersku? Napadá mě celá řada otázek, ale odpovědi se stejně nedočkám. Skromně zařízený pokoj. Postel, stůl. Vycházím na světlo a říkám si, tak tady skončil život jeden velikán české literatury. Pochopitelně nevynecháme taky lipnický hrad. Tam nakonec Hašek taky chodil, dokonce tam dělal i průvodce. Navštívíme i starý hřbitov. Haškův hrob najdeme vzadu ve stráni. Nechybí na něm lahev havlíčkobrodského Rebelu. Jak symbolické. Hašek byl vlastně taky takový rebel. Těžko zařaditelný. Nemůžeme vynechat ani hostinec „U české koruny“, i zde Hašek prožil část svého života. Můžete si dát Haškův ležák. A přemýšlet v lokále nad tím, jak tady psal druhou, třetí a čtvrtou část nesmrtelného Švejka. V sále trůní císař Franz Josef, kdo ví, jestli na něj „neserou mouchy.“ Hostinec provozuje jeho vnuk Richard Hašek a pravnuke Martin Hašek.

Vzpomínám si na knihu Ireny Douskové „Medvědí tanec“, kde popisuje poslední dny života Jaroslava Haška na Lipnici.

Škoda jen, že už se nekonají festivaly Haškova Lipnice, podle průvodkyně z Památníku Jaroslava Haška se naposledy konaly před třemi lety. Prý nebyl zájem.

Na Haška se můžeme dívat všelijak, ale pravdou zůstane, že napsal jednu ze světově neznámějších českých knih 20.století, kdesi jsem našel, že byla přeložena do třiapadesáti jazyků jako druhá nejprekládanější česká kniha vůbec (tou první je „Reportáž psaná na oprátce“ - snad do devadesáti jazyků). Některé překlady, resp. Knihy můžete najít i v Památníku Jaroslava Haška.

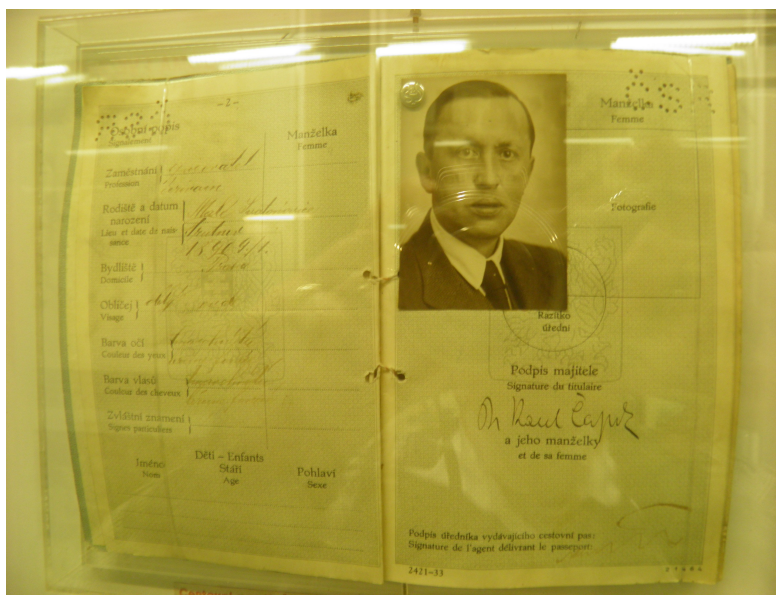
Druhá zastávka. Malé Svatoňovice. Karel Čapek (*9.ledna 1890 v Malých Svatoňovicích – 25.prosince 1938 v Praze)

V sobotu 5.května 2018 jsme se s manželkou Lad'kou vypravili do Malých Svatoňovic. Pozvali nás bratři Čapkové, neboť právě tam se Karel Čapek narodil. I když, jak nám sdělila paní průvodkyně, kdyby na počátku ledna 1890 nenapadlo tolik sněhu, možná by Karel Čapek spatřil světlo světa v Hronově stejně jako jeho sourozenci Helena a Josef.

Zájemce o návštěvu Muzea bratří Čapků mohou odkázat na stránky <https://www.malesvatonovice.cz/muzeum/> . Ale především mohou osobně doporučit.

První patro je věnováno Karlu Čapkovi a prý právě v těchto prostorách

se opravdu Karel Čapek narodil (v prostorách služebního bytu MUDr. Antonína Čapka). Tak tady vykřikl do světa Karel Čapek poprvé! Byl slyšet dost daleko!

Cestovní pas Karla Čapka z muzea v Malých Svatoňovicích.

Druhé patro je pak věnováno výtvarné tvorbě Josefa Čapka. Pochopitelně zde najdete i řadu zajímavostí ze života rodičů, stěhování rodiny a studií, stejně jako pražská léta. Expozice věnovaná Josefu Čapkovi potom dokládá i jeho smutný životní osud za 2.světové války. Dokonce jsem si z muzea přivezl knihu „Dopisy z koncentračního tábora Sachsenhausen,“ věnující se právě posledním letům života starších z bratří.

V Malých Svatoňovicích si bratři Čapků moc váží. Dokonce zde pojmenovali kavárnu známou postavou z děl Čapků, tedy „Dášenska.“ Restaurace se jmenuje „Salamandr“, tedy česky „mlok.“ A navštívili jsme ji, je stylově zařízená, najdete tam třeba divadelní plakát ze hry „Loupežník,“ ale i další připomínky ze života Karla a Josefa Čapkových. A na jídelním lístku Vás možná překvapí kuřecí steak "Bílá nemoc" nebo "Lotrandova šavle" či fazole "Krakatit!" Moc nám chutnalo!

Pochopitelně jsme byli i na Strži (tam jsem se inspiroval k napsání povídky „Památník“) a v Praze na Vyšehradě, kde je Karel Čapek pohřben.

Třetí zastávka. Kersko. Bohumil Hrabal, narozen jako Bohumil František Kilián *23.března 1914 v Brně – 3.února 1997 v Praze. Nejprekládanější český písíci autor 20.století.

Všechno začalo vlastně na pražském knižním veletrhu „Svět knihy“, kde jsem potkal Honzu Řehounka. Dal mi pozvánku na 20.ročník „Hrabalova Kerska“ a srdečně mě zval. Jako autor povídky „Zvláštní kocour Ferda“ věnované právě Bohumilu Hrabalovi jsem už delší dobu uvažoval, že se jednou do Kerska musím vypravit. A tak slovo dalo slovo a já v sobotu ráno 19.května mířil vláčkem do Nymburka. Tam jsem předsedal na autobus pořadatelů. Se zastávkou na hřbitově u hrobu Bohumila Hrabala v Hradištku, jsme dojeli do Kerska, kde se nás u Svatojosefovského pramenu ujal Jan Řehounek. Absolvovali jsme s ním pochod po místech, které měl Bohumil Hrabal rád.

Prohlédli jsme si Hrabalovu chatu, pískovcový menhir u Labe, památnou borovici „Krásnou Pepinu“ i dnes již rozpadlou „Švarnou Tonku.“ A pochopitelně nemohla chybět ani místa, kde se natáčel film Slavnosti

sněženek. Celý okruh trval více než dvě hodiny, ale byl zajímavý, zvláště i výkladem znalce pana Hrabala Honzou Řehounkem. Ten vyprávěl celou řadu zajímavostí, kdy mohl Hrabala poznat už jako kluk v Nymburku, ale i v pozdějších letech přímo v Kersku.

Do Kerska taky zamířila skupina cyklistů v tzv. Hrabalovské cyklojízdě. A u Labe jsme se sešli s účastníky z plavby lodí Blanice z Nymburka.

Naše kroky směřovaly do Lesního ateliéru Kuba, kde se celý odpolední bohatý program odehrával. Ale návštěvníci si mohli prohlédnout i venkovní výstavu „Život a dílo Bohumila Hrabala,“ či výstavu „Každý den zázrak.“ Kde bylo zachyceno dílo Bohumila Hrabala pohledem českých malířů a grafiků.

Hrob Bohumila Hrabala v Hradištku.

Nechyběl bohatě obdařený stánek Městské knihovny Nymburk, kde nechyběla příslušná literatura, pohledy a třeba i brožurky. „Deset let slavnosti Hrabalovo Kersko“ a „Druhé desetiletí slavnosti Hrabalovo Kersko,“podrobně mapující předchozích 19 ročníků setkání. Jen připomenu, že první setkání se konalo v Kersku 22.května 1999 a jak pořadatelé přiznali, od těch dob se věhlas setkání značně rozšířil. Navíc si návštěvníci mohli poslechnout audiokázky z knih Bohumila Hrabala v místním „Poesiomatu.“ Pochopitelně nechybělo Postřižinské pivo a další bohaté občerstvení.

Přiznám se, že když jsem Kersko opouštěl, byl jsem plný dojmů. Vezl jsem si i knížku Jana Řehounka „Nymburk literární,“ ale i další postřehy a nápady, snad je využiji třeba na našich akcích.

Genius loci v Hrabalově Kersku stále existuje. I mně trochu inspiroval a cestou domů vláčkem jsem si poznamenával některé náměty, které snad v brzké domě dám na papír. A do Kerska se zase někdy vypravím. Stojí to za to!

Myslím si, že trojice uvedených autorů patří mezi nejvýznamnější české prozaiky uplynulého století. Možná někdo někomu může chybět, ale vězte, že v anketě „Kniha století“ podle odborníků vyhrály tyto knihy:

Jaroslav Hašek: Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války(1921)

Bohumil Hrabal: Obsluhoval jsem anglického krále (1982)

Karel Poláček: Bylo nás pět (1946).

Takže až na Karla Poláčka jsem se docela trefil. Nic proti rychnovskému rodákovi, ale přece jen si myslím, že jiný Karel si svoje místo mezi pomyslnou trojicí na stupních vítězů zaslouží. Možná, že jeho tvorba je natolik různorodá, že nemá tak jednoznačný titul, každý si prostě od Čapka představí jinou knihu či drama.

Na závěr ještě jedno zamyšlení. Když jsem procházel místa, kde se narodili, žili či zemřeli, pociťoval jsem taková zvláštní chvění či mrazení. Možná jsem se dotýkal historie, ale všichni tři mě svým způsobem inspirovali. Genius loci prostě existuje!

Václav

P.S. Jen mě tak napadlo, která trojice autorek či autorů bude patřit té druhé stovce v historii naší republiky? Narodil se už někdo z ní, vydal dokonce svoje knihy či ještě chodí po houbách? Nechme se překvapit!

Ilona PLUHAŘOVÁ : DUCHOVÉ SKAL

„Uf, už nemůžu,“ nadhodím si batoh na zádech, jenž se mi nemilosrdně zarývá do ramenou, a sleduji siluetu hradu Trosky na obzoru.

„Vydrž,“ povzbuzuje mě Honza, „za zátáčkou projdeme kempem na Svitačce, pak je to jen kousek do kopce.“

Procházíme útulným tábořištěm. Uprostřed plápolá obrovský oheň, opodál, za ohradou z hrubě tesaných stromů, se prohání stádo koz. Patří správci kempu, bohémovi do morku kostí. Od hlavy k patě na něm vlaje dlouhý hábit připomínající ženskou noční košili a vlály by i jeho vlasy sahající do pasu, kdyby si je rozpustil.

„Kam se de,“ volá na nás a zubí se skrz hustý plnovous, který by mu mohli závidět Krakonoš s Rumcajsem dohromady.

„Na Apolenu,“ odpovídá Honza a ukazuje do neprostupného houští.

„Na Apolenu?“ diví se správce a přiloží do ohně obrovské poleno.

„Nějakej problém?“ odpovídá otázkou můj přítel.

„Už dlouho tam nikdo nespál,“ prohrábne si správce vousiska a přehodí cop svých dlouhých vlasů přes rameno, „je to tam nějaký divný. Duchové skal si nejspíš nepřejí, aby je někdo otravoval.“

„Zkusíme to,“ mávne rukou Honza a táhne mě do kopce zarostlého hustým smrčím.

„Duchové skal,“ odfrkne si, když jsme z doslechu toho podivína, „chápu jeho naturalistické postoje, ale mám dojem, že životem mimo civilizaci už docista blázní.“

„Nezůstaneme přece jen v tábořišti?“ odvážím se nadhodit, když nás zahalí strašidelné přítmí s rejem temných stínů.

„Neboj,“ směje se Honza mému vyděšenému pohledu, „Apolena je nejúžasnější a nejmagičtější místo Českého ráje. Nadchne tě!“

A měl pravdu. Docházíme na rovnou planinku s hedvábně měkkým pískem, orámovanou hustým, sotva prostupným lesem, jeho okraje lemuje borůvčí jako inkoustově zbarvené krajky. Pohled vzhůru je ohromující. Masivní pískovcové skalisko se změtí výčnělků, proluk a záhybů připomíná pomník zdobený nejrůznějšími obrazci a výjevy.

Zadýchaně sledujeme skalní stěnu. Při troše fantazie můžeme spatřit vyobrazení nejrůznějších zvířat, lidské obličejy i celé postavy, dokonce i skupiny postav, části rostlin, stromů či další roztodivnosti.

Po chlebu s paštikou rozkládáme karimatky, já však nemůžu odtrhnout oči od masivní Apoleny.

„Tyhle skály musí pamatovat dobu před křesťanstvím,“ uvažuji nahlas.

„Určitě,“ přikývne Honza a rozbaluje spacáky, „určitě mnohem víc.“

„Víš, takovou,“ přebírám své myšlenky, „kdy lidi uctívali stromy, studánky a třeba i takové skály.“

„Myslíš pohany?“ otázce se Honza a dál chystá naše místo na přenocování.

„Přesně,“ přikývnu nadšeně, „ve skalách mohly probíhat nějaké náboženské rituály. Jeden ani neví, co všechno se tu mohlo odehrát. A proto správce klidně může cítit duchy.“

„Už ti taky přeskočilo?“ směje se a hází spacák na mou hlavu.

Soukám se do svého pytle, držíme se za ruce a unaveně hledíme do roztodivných skalních výšin. Stmívá se. Nad hlavami nám mizí kontury stromů a mění se v temné stíny. Honza vedle mě začíná klidně oddychovat, já však ne a ne zabrat. Ležím na zádech, pravačkou se přehrabuji v dosud vyhrátém měkoučkém písku a každým pórem svého těla vnímám okolní přírodu. Stejně jako vždycky se chci stát její součástí. Snažím se zaposlouchat do okolních zvuků. Mé uši hledají uspávající bzukot cvrčků, utichající ševol ptáků, večerní harmonii.

Ale dnes je něco špatně! Zvířata kolem se zdají být poplašená, ptáci snad ještě neobjevili svá noční útočiště a do toho všeho nervózně pomekává stádo koz dole v kempu. Nejvíce mě však znepokojují jakési duté zvuky. Protivné na nich je, že nedokážu rozpoznat, odkud přicházejí. Jdou z lesa vedoucího do kempu, z výšky skaliska, nebo je mám za krkem? Snažím se usnout. Převaluji se z boku na bok. Hledám příjemnou polohu. Stále napínám uši a pokouším se přesvědčit sama sebe, že je všechno O.K. Avšak napětí kolem by se dalo krájet. Na duchy sice nevěřím, ale tady už nechci být. Ani chvíli! Fakt ne!

„Chci pryč!“ třesu se spícím Honzou. „Chci pryč!“ snažím se ho přivést k vědomí.

„Neblázni,“ brblá rozespale, „kam chceš jít, teď, v noci?“

„Zpátky do tábořiště,“ trvám na svém umanutě, a tak se můj průvodce bez dalších řečí zvedá, uznáv, že veškeré protesty by byly zbytečné.

Pokud jsem si však naivně myslela, že z Apoleny jen tak zmizíme, krutě jsem se přepočítala. Nepříliš široký les mezi skalní Apolenou a kempem, který jsme za světla zdolali za pár minut, jako kdyby se rozhodl, že nás ze svého zajetí nepustí. Prodirání temným smrkovým houštím nebere konce, řezavé větvičky nás šlehají do všech odkrytých i neodkrytých částí těla, jako kdyby nás neviditelné ruce chtěly potrestat za to, že jsme porušili posvátnost zakázaného území. Čím déle se však plahočíme neprostupným houštím, tím více nemožný se zdá únik zpět.

„Správcovo ohniště!“ radujeme se nakonec z titěrného světlíka v temnotě.

Musíme být už hodně blízko tábořiště. Hurá! Šťěstí! Úleva! Padám do trávy vedle stále doutnajícího táboráku a celou mou duši ovládá vnitřní mír, ještě

před chvílí absolutně nepředstavitelný.

Usínám, ani nevím jak. Z hlubokého spánku mě však znovu probudí ti podivné duté zvuky. Tady u ohniště, do něhož jsme před spaním přiložili pár polen, se však nebojím.

„Křachchh!“ rozdují se kolem hrom bouřky.

Avšak neprší a neblýská se. Bouře je daleko. V bezpečné vzdálenosti. Zvířata ji cítí ve vzduchu, ale teď už jsou klidná. Znovu blaženě usínám.

„Bože!“ zaslechneme ráno nad svými hlavami správčův hlas. „Vy jste tady? Já se z toho radostí zvcenu! To mi spadla koza ze srdce!“ skáče kolem nás jako pravěký šaman a mává rukama směrem k obloze.

„Co je?“ hlesne Honza a zívá jako krokodýl.

„Pojďte,“ popadne nás správce za rameno a vzápětí stoupáme strmým svahem.

Na rovné planince přestáváme dýchat.

„Kde je Apolena?“ protírám si stále rozespalé oči.

„Stalo se z ní pískoviště,“ rozhlíží se Honza se zděšením v očích, protože část zřícené skály se nenávratně proměnila v jemný žlutý prach.

Z nejkouzelnějšího místa v okolí zbyl jen truchlivý kamenný střep!

Hledím na všechnu tu spoušť a konečně mi svítá! Skála, jež přečkala snad miliony let, včera v noci umírala. Umírala a my jsme se mohli stát jejím pohřebním doprovodem.

Její dobrý duch si však přál, abychom žili ...

*(Povídka získala 1.cenu na 2.ročníku literární soutěže „Strípky z Ráje“
vyhlášené Městskou knihovnou Antonína Marka v Turnově)*

OHLÉDNUTÍ ZA 17.ROČNÍKEM ČAJE

Číslem 147 se uzavírá již 17.ročník Časopisu autorů Jičínska. Musím napsat, že i tento ročník byl podle mého názoru úspěšný. Opět se mi podařilo zajistit celou řadu zajímavých lidí, a to nejen z oblasti literatury, ale třeba i medicíny nebo dokonce architektury.

Jsem rád, že jsem mohl diskutovat s paní Evou Le Peutrec o francouzské literatuře a životě na Nové Kaledonii. Je to vlastně nejdál, kam se zatím ČAJ vypravil. „Pochopitelně mám radost z rozhovorů s Vlastimilem Vondruškou, Kristínou Vánovou či Radimem Uzlem, ale rád představuji i regionální autory či osobnosti. Opět se mi podařilo objevit méně známé

autorky či autory a představit je našim čtenářům. Doporučil jsem zajímavé knihy k četbě.

Několik čísel bylo věnováno významnému výročí – 100 let od vzniku Československa. Jsem rád, že jsme se podívali na osobnost Karla Čapka, legionáře i třeba na dobu ještě nedávnou, tzv. normalizaci. Věřím, že právě prosincové číslo a pojednání o třech osobnostech století v oblasti literatury toto výročí završuje.

Pokud mám mít několik připomínek, tak jsem byl trochu zklamán malým zájmem kulturních pracovníků Kopidlna, když jsem chystal červnové číslo, ale na druhé straně jsem získal kontakty na zajímavé lidi, se kterými bych v budoucnu rád uveřejnil rozhovor. Věřím, že se už třeba v příštím roce na stránkách ČAJe objeví.

No a potom ještě jeden nedostatek, málo příspěvků od regionálních autorů pro ČAJ. Zatím se daří v každém čísle aspoň krátce připomenout tvorbu autorů z Jičínska, ale zásoby se tenčí. Uvidíme, jak to bude dál.

V příštím roce chystám jubilejní číslo 150! V tom vyjdou nejlepší příspěvky v anketě „Povídka na 150 slov,“ sešlo se již dost zajímavých příspěvků (uzávěrka je 15.prosince, takže můžete ještě přispět).

Rád bych oslovil opět zajímavé osobnosti, mám jich v hledáčku dostatek, ale nebudu předbíhat a předem prozrazovat koho. Zase bude jedno číslo věnováno zahraniční literatuře, už to lednové, severské. A v létě bych se rád podíval na řeckou literaturu. Dubnové číslo bych rád věnoval Řehečské slepici . Únorové potom Středisku východočeských spisovatelů. Rád bych připravil i moje povídání z cest, např. po stopách Karla Havlíčka Borovského. Nakonec i v květnu Vás zavedu do Horní Plané za jedním zajímavým spisovatelem.

Plánů je dost, takže doufám, že i ten příští, již 18.ročník ČAJe bude opět plný zajímavého čtení, rozhovorů, literárních textů, informací o knihách a kulturních akcích.

Přiznám se, že když jsem v roce 2002 vydával první číslo ČAJe, nevěřil jsem, že vydržím ve vydavatelském úsilí až do čísla 147. No a vidíte, již dnes mám v počítači připraveno několik dalších čísel, které potřebuji pochopitelně doladit. V březnu oslavíme číslo 150 v již 18.ročníku. Rád bych vydržel ještě aspoň do čísla 200! Držte mi palce!

Přeji Vám, ať Vám ČAJ chutná! Zachovejte mi přízeň!

Václav

Rok 2018 byl rokem velkých výročí. I ČAJ se jim věnoval. V lednovém čísle jsme začali rok 2018 výročím narození Karla Čapka. A koncem prosince si připomínáme 80.výročí úmrtí českého literárního velikána. Odpočívá na vyšehradském hřbitově. Foto:Václav

ČAJ pro chvíle pohody

č.147, prosinec 2018, ročník XVII

Vydáno 5. prosince 2018 v Nové Pace

Redakce: Václav Franc, K Hájku 1724, 509 01 Nová Paka

Franczub@seznam.cz

Grafická úprava titulní strany Jozef dŘevník Borovský

Interní tiskovina regionálních autorů Jičínska.

TEXTY NEPROŠLY JAZYKOVOU ÚPRAVOU!